

Elukutse — kodanliku vabariigi

kukutaja

50 aastat tagasi, 1922. a. 3. mail öösel lasti Eesti kodanlike võimude korraldusel Tallinna lähistel maha eesti töörahva juht, revolutsiooniliikumise aktiivne tegelane Viktor Kingissepp.

V. Kingissepp sündis 24. märtsil 1888. a. Saaremaal. Käputäie balti-saksa parunite võimutsemine ja eesti talupoegade õigusetu olukord külvasid nooruki südamesse esimese revolutsiooniseemne. Kuressaare gümnaasiumis õppides võttis ta aktiivselt osa illegaalse õpilasringi tööst. Tõeline revolutsionääriline algas aga Petrogradis, kuhu V. Kingissepp 1906. a. sõitis õpinguid jätkama. Samal aastal õieti ta vastu VSDTP ridadesse.

Kohaliku Eesti parteiorganisatsioonile tugevdamiseks saadeti V. Kingissepp 1907. a. lõpul Tallinna, kus ta lülitus aktiivselt VSDTP Tallinna Komitee töösse. Tööliisklassi ideelise ja organisatsioonilise liitmise huvides hakati Venemaa bolševike eeskujul välja andma massilist legaalset ajalehte «Kiir», mille esimene number ilmus 15. juunil 1912. a. Narvas. «Kiire» toimetuses töötades avaldas noore revolutsionääri publitsistianne. Tema artiklid paljastasid eesti kodanluse püüt peibutada töörahvast «sotsiaalliberaalsete» lubadustega. Ajalehetöö kõrval tegi ta ka suurt organiseerimistööd. V. Kingissepa revolutsiooniline tegevus hirmutas tsaarisandarmeid. 1913. a. ta arreteeriti Petrogradis ja saadeti politsei valve alla Tveri kubermangu. Hiljem aga mobiliseeriti Taga-Kaukaasia rindele. Eestisse jõudis V. Kingissepp alles pärast Veebruarirevolutsiooni.

1917. a. loodi Eestimaa Tööliste, Soldatite ja Talupoegade Saadi-

kute Nõukogude Täitevkomitee juurde Sõja-revolutsioonikomitee, mille eesotsas seisis I. Rab-tšinski ja V. Kingissepp. Riigipööret Eestis valmistati ette koos Petrogradis asuva relvastatud ülestõusu juhtiva Keskkomitee Sõja-revolutsioonikeskusega. 23. oktoobril võttis Punakaart oma kontrolli alla kõik tähtsamad strateegilised punktid Tallinnas. Sõja-revolutsioonikomitee volitused kirjutas V. Kingissepp 27. oktoobril alla kubermangukomissariil tsiviilvõimu ülevõtmise aktile.

Eestimaa Tööliste, Soldatite ja Talupoegade Saadikute Nõukogude Täitevkomitee liikmena suheldus V. Kingissepp energiliselt uue riigi ülesehitustöösse. Organiseeriti elanike varustamist toiduinete, abistati talupoegi mõisate ülevõtmisel, moodustati Punakaardi salku.

1918. a. veebruaris suruti revolutsioon Eestis maha. V. Kingissepp evakueerus Nõukogude Venemaale, kus jätkas pingerkast parteitööd. 1918. a. märtsis valiti ta IV erakorralisel ülevenemaalisel nõukogude kongressil Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee liikmeks. Seejärel töötas ta Ülemtribunalis, Ülevenemaalises Erakorralises Komisjonis uurijana. Sel perioodil valmis ta teos «Kellele iseseisvus, kellele ike», mis paljastas eesti kodanluse reeturlikku koostööd balti parunite ja Saksa imperiaalistidega.

29. novembril 1918 vabastati Eesti ja kuulutati välja Eesti Töörahva Kommuun, mille aga kodanlus uputas peagi verre. V. Kingissepaga eesotsas jätkus võitlus välismaiste interventide ja nende kodanlastest, käsilaste vastu põranda all. Anti välja rohkesti illegaalset parteikirjandust. Lendlehti, proklamatsioone. KP Eesti Keskkomitee häälkandjat «Kommunist», Põranda

all kirjutas V. Kingissepp 1919–1920 oma väljapaistvaima teose «Iseseisvuse ike all», kus paljastas Eesti kodanluse ja sotside rahvavastast tegevust.

1920. a. veebruaris kirjutas kodanlik Eesti alla rahulepingule Nõukogude Venemaaga, kuid võitlus tööliisklassi ja kodanluse vahel kestis. Jälitatuna nuhkides, jätkas V. Kingissepp kodanliku diktatuuri tingimustes revolutsioonilist võitlust. Ta etendas juhtivat osa põrandaaluse EKP Keskkomitee ja Keskkomitee Poliitbüroo töös.

1921. a. jaanuaris avaldati töölisajakirjanduses V. Kingissepa juhtimisel koostatud töörahva ühise väerinna platvorm, mille alusel koondati jõude kodanliku diktatuuri vastu. Kodanlus vastas repressioonidega.

Algas ajajaht V. Kingissepaile. Reeturi abiga ta arreteeriti. Lavastati kohtuprotsess, kuigi surmaotsus oli ammu valmis.

Kogu oma elutöö võttis V. Kingissepp kokku lauses kohtulaua ees: «Olen Eesti kodanliku vabariigi kukutaja». Sellisena — võitlejana õnneliku tuleviku eest — mäletab teda ka eesti rahvas. (ETA)